
GENÇLİĞİN ANLAM ARAYIŞINDA DİN EĞİTİMİNİN KATKISININ İNCELENMESİ

Zeynep YÜKSEL¹

Öz

Anlam arayışı bireyin hayatında önemli bir çabadır. Din ise bireylerin hayatı anlamlandırmalarında en önemli faktörlerden biridir. Bireylerin din konusunda bilgi sahibi olmaları, bu bilgilerini hayatı anlamlandırmalarına yardımcı olması açısından önem arz etmektedir. Hayatın anlam arayışının en yoğun olduğu dönem olan gençliğin anlam arayışında gençlerin aldıkları din eğitiminin katkısının incelenmesi çalışmanın amacını oluşturmaktadır. Çankırı Karatekin Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi öğrencilerinden tesadüfi örnekleme yöntemiyle seçilmiş katılımcıların olduğu çalışmada Hayatın Anlam ve Amacı Ölçeğiyle gençlerin hayatı ne düzeyde anlamlandırdıkları ölçülmüştür. Elde edilen veriler SPSS For Windows programıyla analiz edilmiş, ölçekten elde edilen verileri değerlendirmek amacıyla Mann Whitney U Testi ve Kruskal Wallis test istatistiği kullanılmıştır. Katılımcıların Hayatın Anlamı ve Amacı Ölçeğinden aldıkları puanlar bağımsız değişkenler açısından incelenmiştir. Bununla birlikte katılımcıların aldıkları din eğitimi süresi, kendilerini ne düzeyde dindar hissettikleri ve din eğitimi ağırlıklı olarak nereden aldıkları ile hayata yükledikleri anlam arasındaki ilişki incelenmiştir. Gençlerin hayatın anlam ve amacı ölçeğinden aldıkları puan ortalamasının üzerinde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca kendilerini dindar hissetme durumuyla hayatın anlamı arasında pozitif bir ilişki bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Gençlik, anlam arayışı, hayatın anlamı, din eğitimi, eğitim.

¹ Dr. Öğretim Üyesi, Çankırı Karatekin Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi, Din Bilimleri Anabilim Dalı, zeynepyuksel@karatekin.edu.tr, ORCID No: 0000-0001-7880-156X.
Makale Gönderilme Tarihi: 20 Mart 2020. Makale Kabul Tarihi: 12 Mayıs 2020.
Makale Türü: Araştırma Makalesi

AN EXAMINATION OF THE CONTRIBUTION OF THE RELIGIOUS EDUCATION TO FINDING OUT MEANING OF LIFE AMONG THE YOUTH

Zeynep YÜKSEL

Abstract

It is a significant effort to seek for meaning of life. Fortunately, religion is one of the effective ways that enables human beings to give a sense of life. If people have sufficient knowledge about religion, undoubtedly, their religious knowledge makes their life more reasonable or meaningful. The main concern of this study is to investigate the religious education taken in the age of youth which is known for that it is a period when efforts for sophisticating or give meaning the life are so intensive for whether it helps to seek meanings or not. The examined students who were randomly chosen from the department of Basic Islamic Sciences at Çankırı Karatekin University showed that how young people appealed to the Test of Meaning and the Purpose of Life. Therefore, all information was analyzed by SPSS for Windows, and the test of Mann Whitney U and Kruskal Wallis were also used to evaluate the data. All the points taken from the information related to the test of Meaning and Purpose of Life were examined through the independent variables. Also, a few questions related that in what sense those students feel themselves as a religious person or how much time or periods they took the religious education, where did they take their religious education, and their personal opinion related to whether they set any connection between the religious education or not were asked the question. As a result, all findings and data showed that young students got a point above-average from the scale of the Meaning and Purpose of Life. Also, it is remarkable that there is a direct relation between whether young people feel themselves as a religious person and the meaning of life.

Keywords: Youth, search for meaning, the meaning of life, religious education, education.

Giriş

İnsan varoluşuyla evrende bir anlam ifade etmektedir. Diğer varlıklardan farklı ve üstün yaratılmış olması bu anlamı daha da hususi bir konuma koymaktadır. İnsanın akıl ve irade gibi ayırıcı özelliklerinin bulunması onun varlığının amacının, hayatın yaşamaya değer olup olmadığına, yaşamın insanın varoluş amacına uygun yaşanıp yaşanmamasının, insandan beklenileni yapıp yapmamasının sorgulanması ve anlamlandırması açısından önemlidir. Bu doğrultuda anlam bireylerin hayatta var olmalarının esasını oluşturmaktadır (Bahadır, 2002). İnsanın fitratında yer alan inanma duygusu ihtiyacı da hayatı anlamlandırmada etkili bir konuma sahiptir. Dolayısıyla din bireylerin hayatlarını anlamlandırmada felsefe ve bilimle birlikte en önemli etkenlerdendir. Bireylerin fitratında yer alan inanma duygusu ihtiyaçlarının sağlıklı bir şekilde giderilmesi bireylerin hayatının anlam düzeyini ve mahiyetini de etkileyebilmektedir. Dolayısıyla alınan din eğitiminin bireylerin hayatlarını anlamlandırmasında etkilidir.

Gençlik dönemi, insan yaşamında hayatı sorgulamanın ve bireylerin kendilerine özgü bir dünya görüşü oluşturma çabalarının önemli olduğu dönemlerden birisidir. Gençlik dönemine kadar ve bu dönemde alınan din eğitimi, süresi ve kaynakları da bireylerin hayatı anlamlandırmasında önemli katkılar sunacağını ifade edebiliriz. Çalışmada gençliğin anlam arayışına etki eden değişkenlerin din eğitimi açısından incelenmesi araştırmanın problemini oluşturmaktadır.

Amaç

Anlam kavramı varoluşsal bir kapsam olarak; hayatı anlamlandırmada hayatın üzerine bina edileceği bir üst kavram; bireyin yaşam biçimine rehberlik eden, yaşama bir şekilde cevap vermesine vesile olan bir modeldir. Böyle bir anlam, dünyaya bütün olarak bakmayı sağlayan, bireyin hayatını tutarlı hale getiren bir kaynak durumundadır. Bireyin bütün bu arama çabaları ve varlığı anlama gayreti "anlam arayışı" olarak tanımlanabilir (Akıncı, 2005). Ayrıca bu sürecin kişinin kendisi tarafından bulunabilir olması yönüyle de eşsiz ve özel bir yapıdadır.

Hayata anlam yüklemenin her insanın yaşadığı içsel bir süreç olduğu ifade edilebilir. İnsanın hayat yolculuğunda karşılaştığı zorlukların üstesinden gelmesinde o zorluklarla mücadele etmesinde hayata yüklemiş olduğu anlam önemli bir yer arz etmektedir. Bununla birlikte günümüz insanının en önemli sorunlarından birinin anlamsızlık olduğu ve buna yol açan sebeplerin

başında ise yaşamdaki yerleşik anlam kaynaklarından uzaklaşmak olduğu söylenebilir. Hayatı anlamlandırma çabası özellikle yaşamın önemli bir dönemi olan gençlikte daha belirgin hale gelmektedir.

Üniversitede İslami İlimler Fakültesinde okuyan gençlerin hayata yükledikleri anlam ve bu anlamın gerçekleştirilmesinde aldıkları din eğitiminin katkısını 'hayatın anlam ve amacı ölçeğiyle' ölçmek araştırmanın amacını oluşturmaktadır. Bu amaç doğrultusunda şu sorulara cevap aranmıştır:

İslami İlimler Fakültesi öğrencilerinin (gençliğin) hayatı anlamlandırma düzeyleri nedir?

İslami İlimler Fakültesi öğrencilerinin hayatı anlamlandırmasında aldıkları din eğitiminin katkısı nedir?

Yöntem

Evren ve Örneklem: Araştırmanın evreni 2019-2020 yılında Çankırı Karatekin Üniversitesi İslami İlimler Fakültesinde eğitim gören 360 öğrenci araştırmamızın evrenini oluşturmaktadır. Katılımcılar evrenden tesadüfi örneklem yoluyla seçilmiş 298 öğrenciden oluşmaktadır.

Veri Toplama Araçları: Araştırma teorik ve uygulama olarak iki aşamada gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın teorik kısmında literatür taraması yapılmıştır. Uygulama bölümünde ise nicel araştırma yöntemlerinden anket tekniği kullanılmıştır. Öğrencilerin anlam arayışına etki eden etmenleri incelemek amacıyla kişisel bilgi formu ve 'Hayatın Anlam ve Amacı Ölçeği' (HAAÖ) kullanılmıştır.

Hayatın Anlam ve Amacı Ölçeği (HAAÖ): Ölçek, bireylerin hayatlarındaki anlam veya hayatı anlamlandırma düzeylerini ölçmek amacıyla Peker, Kaya ve Aydın tarafından (2015) geliştirilmiştir. Ölçek, 5'li likert tipinde 11 olumlu 6 olumsuz ifadeler içeren 17 maddeden oluşmaktadır. Ölçekte bulunan tersten kodlanan maddeler (4, 8, 10, 13, 14 ve 16) çevrildikten sonra ölçek puanı hesaplanmıştır. Ölçekten alınabilecek puan aralığı 17 ila 85 arasında değişmekte olup yüksek puan, bireylerin hayatındaki yüksek anlam düzeyini, düşük puan ise düşük anlam düzeyini ifade etmektedir.

Verilerin Toplanması ve Analizler

Çankırı Karatekin Üniversitesi İslami İlimler Fakültesinde okuyan gençlerin hayatı anlamlandırma düzeylerini ölçmek amacıyla 'Hayatın Anlam ve

Amacı Ölçeği' (HAAÖ) kullanılmış olup, elde edilen veriler 'SPSS 24 For Windows' programında analiz edilerek yorumlanmıştır.

Verilerin analizinde betimsel istatistikler incelenmiştir. Araştırmada gençliğin anlam arayışına etki eden etmenleri incelemek için non-parametrik test analizleri kullanılmıştır. Çalışmada güven aralığı %90 olarak belirlenmiş olup bu güven aralığında verilerin analizi yapılmıştır.

Bulgular ve Yorum

Öğrencilerin vermiş olduğu cevaplar doğrultusunda Hayatın Anlam ve Amacı Ölçeğinden hesaplanan puanın normal dağılmadığı görülmektedir. Bu sebeple çalışmada, non-parametrik test analizleri uygulanmıştır.

Bağımsız değişkenlerin ölçek ile ilişkisini incelemek için, cinsiyet (kız, erkek), sınıfı (1. ve 2. sınıf) ve "Aldığınız din eğitimi yeterli mi?" Sorusuna verilen cevap (evet, hayır) gibi iki duruma sahip olan değişkenlerde Mann Whitney U Testi; mezun olduğu lise türü, ikamet ettiği bölge, üniversiteyi tercih etme sebebi, katılımcıların dindarlık algısı ve "Sizi hayata bağlayan en önemli şey nedir?" sorusuna verilen cevaplardaki değişkenlerde ise Kruskal Wallis test istatistiği kullanılmıştır. Ayrıca değişkenler arasındaki ilişkinin yönünü ve şiddetini belirlemek için yaş ve alınan din eğitim süresi, sürekli değişkenlere Korelasyon analizi uygulanmıştır.

Hayatın Anlam ve Amacı Ölçeğine (Haaö) Dair Betimsel Bulgular

Örnekleme oluşturan 298 öğrencinin Hayatın Anlam ve Amacı Ölçeğinden aldıkları puana ilişkin veriler Tablo 1'de gösterilmiştir.

Tablo 1: Öğrencilerin Hayatın Anlam ve Amacı Ölçeğinden Aldıkları Puanla İlişkin Veriler

Sayı (N)	298
Ortalama	65,09
Standart Sapma	11,203
Minimum	25
Maksimum	85

Tablo 1'de görüldüğü gibi araştırmaya katılan öğrenciler "Hayatın Anlam ve Amacı Ölçeği"nden ortalama 65,09 puan almış olup standart sapma değeri 11,203 olarak hesaplanmıştır. Araştırmaya katılan öğrencilerin hayatın anlam ve amacı ölçeğinden aldıkları puan aralığı 25 ila 85 arasında

değişmekte olup öğrencilerin hayatında yüksek anlam düzeyleri olduğu görülmektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin cinsiyet, mezun olduğu lise türü, üniversiteyi tercih etme sebebi, alınan din eğitimi yeterlilik düzeyi, öğrencileri hayata bağlayan şeyler ve kendilerinin dindarlık puanlamalarına ait betimsel veriler Tablo 2’de gösterilmiştir.

Tablo 2: Katılımcıların Bağımsız Değişkenlere Göre Durumu

Bağımsız Değişken		
Cinsiyet	Sayı (N)	Yüzde (%)
Kız	196	65,8
Erkek	102	34,2
Sınıf	Sayı (N)	Yüzde (%)
1	196	65,8
2	102	34,2
Mezun Olunan Lise Türü	Sayı (N)	Yüzde (%)
Fen Lisesi	3	1,0
Meslek Lisesi	15	5,0
Teknik Lise	4	1,3
Anadolu Lisesi	56	18,8
İmam Hatip Lisesi	202	67,8
Diğer	18	6,0
İkamet Ettiği Yer (Bölge Olarak)	Sayı (N)	Yüzde (%)
Marmara	33	11,1
Ege	13	4,4
Akdeniz	30	10,1
Güneydoğu Anadolu	15	5,0
Doğu Anadolu	13	4,4
Karadeniz	32	10,7
İç Anadolu	151	50,7
Cevapsız	11	3,7
Üniversiteyi Tercih Etme Sebebi	Sayı (N)	Yüzde (%)
Arkadaşlarım	6	2,0
Öğretmen Ve Ailemden Takdir Görmek İçin	12	4,0
Mesleğin Sosyal Statüsü İçin	183	61,4
Üniversitenin Sosyal Fiziksel İmkânı	6	2,0
Puan Sıralamasından Dolayı	71	23,8
Rehber Uzmanın Yönlendirmesi	15	5,0
Cevapsız	5	1,7

Aldığımız Din Eğitimi Yeterli Mi?	Sayı (N)	Yüzde (%)
Evet	58	19,5
Hayır	221	74,2
Cevapsız	19	6,4
Sizi Hayata Bağlayan En Önemli Şey Nedir?	Sayı (N)	Yüzde (%)
Ailem	162	54,4
Arkadaşlarım	1	,3
Dinim/İnancım	106	35,6
Sevgilim	5	1,7
Maddiyat	6	2,0
İdeoloji	10	3,4
Sanal Alem	2	,7
Diğer	4	1,3
Cevapsız	2	,7
Katılımcıların Dindarlık Algısı (1 en az/ 7 en çok)	Sayı (N)	Yüzde (%)
1	13	4,4
2	42	14,1
3	12	4,0
4	165	55,4
5	10	3,4
6	41	13,8
7	5	1,7
Cevapsız	10	3,4
Toplam	298	100,0

Tablo 2'ye göre; araştırmaya katılan öğrencilerin %65,8'i kız öğrencilerden %34,2'si ise erkek öğrencilerden oluşmaktadır. Katılımcıların %65,8'si 1. sınıf öğrencisi, %34,2'si de 2. sınıf öğrencisidir. Araştırmaya katılan öğrencilerin %67,8'i İmam Hatip Lisesi, %18,8'i Anadolu Lisesi, %5'i Meslek Lisesi, %1,3'ü Teknik Lise, %1'i Fen Lisesi, %6'sı Diğer lise türünden mezun olduğunu belirtmişlerdir.

Katılımcılara yaşadıkları şehir sorulmuş ve elde edilen sonuçlar bölge olarak gruplandırılmıştır. Buna göre katılımcıların %50,7'si İç Anadolu bölgesinde, %11,1'i Marmara bölgesinde, %10,7'si Karadeniz bölgesinde, %10,1'i Akdeniz bölgesinde, %5,0'i Güneydoğu Anadolu bölgesinde, %4,4'ü Doğu Anadolu Bölgesinde yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Katılımcıların %3,7'si ise yaşadıkları yeri belirtmemiştir.

Üniversiteyi tercih etme sebepleri olarak katılımcıların % 61,1'i mesleğin sosyal statüsü için tercih ettiklerini %23,8'i ise tercih sebeplerinin puan sıralamasındaki yeri olduğunu, %5,0'i rehber uzmanın yönlendirmesinden dolayı, %4,0'ü ise ailesinden ve öğretmenlerinden takdir görmek için bölümü tercih ettiklerini ifade etmişlerdir.

Araştırmaya katılanlara yaşamları boyunca aldıkları din eğitiminin yeterli olup olmadığını değerlendirmeleri istenmiştir. Katılımcıların yaptıkları değerlendirme sonucunda %74,2'si 'hayır' cevabını verirken %19,5'i ise 'evet' cevabını vermişlerdir, % 6,4'ü ise değerlendirme yapmamıştır.

Katılımcılara kendilerini hayata bağlayan en önemli şeyin ne olduğu sorulmuştur. Katılımcıların %54,4'ü kendilerini hayata bağlayan en önemli etkenin ailesi olduğunu ifade ederken, %35,6'sı ise dinim/inancım seçeneğini işaretlemiştir.

Katılımcıların kendilerini ne düzeyde dindar hissettikleri sorulmuş ve 1-7 puan aralığında kendilerini değerlendirmeleri istenmiştir. Elde edilen sonuçlara göre katılımcıların %55,4'ü dindarlık algılarını '4' olarak ifade etmişlerdir. %14,1'i '2', %13,8'i '6', %4,4'ü '1', % 4,0'ü '3', %1,7'si ise '7' düzeyinde dindarlık algısına sahip olduklarını belirtmişlerdir.

Araştırmaya katılan öğrencilere "Din eğitiminizi nerden aldınız?", "Dini bir soru/sorunla karşılaştığınızda bunu nasıl çözersiniz?" ve "Hayatınızı anlamlandırmak için aşağıdakilerden hangisine başvurduunuz?" biçiminde birden çok seçeneği işaretleyebileceği sorular sorulmuş olup verilen cevaplar Tablo 3'de gösterilmiştir.

Tablo 3. Katılımcıların Çoklu Seçenekli Sorulara Verdikleri Cevapların Durumu

Din Eğitiminizi Nerden Aldınız?	Cevaplar	
	Sayı (N)	Yüzdeler (%)
Ailem	184	35,2%
Özel Kurslar	23	4,4%
Dini Eğitim Veren Kurs ve Seminerler	45	8,6%
Okul	150	28,7%
Dini Eğitim Veren Kurumlar	112	21,5%
Diğer	8	1,5%
Toplam	522	100,0%
Dini Bir Soru/Sorunla Karşılaştığınızda Bunu Nasıl Çözersiniz?	Sayı (N)	Yüzdeler (%)
Kitaplardan	153	31,7%

İnternette	108	22,4%
Diyanette	144	29,8%
Ailemden	78	16,1%
Toplam	483	100,0%

Hayatınızı Anlamlandırmak İçin

Aşağıdakilerden Hangisine Başvurdunuz?

	Sayı (N)	Yüzdeler (%)
Kitaplardan faydalanırım.	180	28,6%
İnternette araştırırım.	82	13,0%
Bir rol model rehberliğine başvururum.	90	14,3%
Kendi ideolojik fikirlerim yeterlidir.	49	7,8%
Toplantı/Seminer/Kurslara katılırım.	68	10,8%
Bilimsel tartışma ortamlarından yararlanırım.	63	10,0%
Arkadaşımdan paylaşım yoluyla edinirim.	97	15,4%
Toplam	629	100,0%

Tablo 3'e göre "Din Eğitiminizi Nerden Aldınız?" sorusuna verilen cevapların %35,2'si "Ailem", %28,7'si "Okul", %21,5'i de "Dini eğitim veren kurumlar" oluşturmaktadır. Bu verileri %8,6'sı "Dini eğitim veren kurs ve seminerler", %4,4'ü "Özel kurslar", %1,5'i de diğer (kendi araştırmaları, kitap, medrese vb.) olarak ifade edilen cevaplar takip etmektedir. Araştırmaya katılan öğrenciler din eğitimi çoğunlukta aile, okul ve din eğitimi veren kurumlardan almaktadır.

Gençlere kendi hayatlarında dini bir soru veya sorunla karşılaştıklarında "Dini bir soru/sorunla karşılaştığınızda bu durumu hangi yolla çözersiniz?" sorusuna verilen cevaplardan %31,7'i kitaplardan, %29,8'i Diyanet'ten (Alo Fetva hattı, Aile ve Dini Rehberlik Büroları vb.), %22,4'ü internette araştırarak, %16,1'i aileme danışarak çözerim cevabını vermişlerdir.

Katılımcılara "hayatınızı anlamlandırmak için hangisine başvururdunuz?" sorusu sorulmuştur. Verilen cevapların %28,6'sı kitaplar aracılığıyla, %15,4'ü arkadaşlarla paylaşım, %14,3'ü bir rol model rehberliğiyle, %13,0'ü hayatı anlamlandırmak için interneti kullandıklarını, %10,8'i toplantı, seminer, kurs vb. ortamlardan faydalandıklarını %10,0'u bilimsel ortamlarda bulunarak hayatın anlamını bulmaya çalıştığını ve % 7,8'i ise kendi ideolojik fikirlerinin hayatı anlamlandırmak için yeterli olduğunu belirtmişlerdir.

Tablo 4. *Bağımsız Değişkenlerden Sürekli Değişken Olan Yaş ve Alınan Din Eğitim Süre Durumu*

	Sayı (N)	Ortalama	Std. Sapma	Minimum Puan	Maximum Puan
Yaş	298	19,96	2,542	17	44
Alınan Din Eğitim Süresi*	274**	81,24	37,199	0	120

*Alınan din eğitim süresi aylıktır.

**298 katılımcıdan 24'ü cevap vermemiştir.

Araştırmaya katılan katılımcıların yaş aralığı 17 ila 44 arasında değişmekte olup katılımcıların yaş ortalaması 19,96 olarak hesaplanmıştır. Katılımcılara ne kadar din eğitimi aldıkları sorulmuş verilen cevaplar 'ay' olarak belirtilmiştir. Katılımcılar en çok 120 ay din eğitimi aldıklarını belirtirken çalışma grubunun ortalama din eğitimi aldıkları süre 81,24 ay olarak belirlenmiştir.

Katılımcıların hayatın anlam ve amacı ölçeğinden elde ettikleri puanlar bağımsız değişkenler açısından incelenmiş ve elde edilen sonuçlar Tablo 5'te gösterilmiştir.

Tablo 5. *Bağımsız Değişkenlerin, Hayatın Anlam ve Amacı Ölçeği Üzerinde Etkisinin İncelenmesi*

Bağımsız Değişken		Hayatın Anlam ve Amacı Ölçeği	
Cinsiyet	Kız	Sayı (N)	196
		Sıralama Ortalaması	148,71
		Sayı (N)	102
	Erkek	Sıralama Ortalaması	151,02
		Mann-Whitney U : 9841,000	
		P değeri:0,826	
Sınıf	Birinci Sınıf	Sayı (N)	196
		Sıralama Ortalaması	145,54
		Sayı (N)	102
	İkinci Sınıf	Sıralama Ortalaması	157,11
		Mann-Whitney U : 9219,500	
		P değeri:0,271	

		Sayı (N)	58	
Din eğitiminiz yeterli mi?	Evet	Sıralama Ortalaması	132,78	
		Sayı (N)	221	
	Hayır	Sıralama Ortalaması	141,89	
		Sayı (N)	221	
		Mann-Whitney U : 5990,500		
		P değeri: 0,444		
		Sayı (N)	3	
Mezun Olunan Türü	Fen Lisesi	Sıralama Ortalaması	183,50	
		Sayı (N)	15	
	Meslek Lisesi	Sıralama Ortalaması	133,20	
		Sayı (N)	4	
	Teknik Lise	Sıralama Ortalaması	111,63	
		Sayı (N)	56	
	Anadolu Lisesi	Sıralama Ortalaması	141,43	
		Sayı (N)	202	
	İmam Hatip Lisesi	Sıralama Ortalaması	151,55	
		Sayı (N)	18	
	Diğer	Sıralama Ortalaması	167,89	
		Sayı (N)	18	
			Ki-Kare Değeri: 3,206	P
			değeri: 0,668	
		Sayı (N)	33	
İkamet Ettiği Bölge	Marmara	Sıralama Ortalaması	153,83	
		Sayı (N)	13	
	Ege	Sıralama Ortalaması	151,42	
		Sayı (N)	30	
	Akdeniz	Sıralama Ortalaması	140,98	
		Sayı (N)	15	
	Güneydoğu Anadolu	Sıralama Ortalaması	169,87	
		Sayı (N)	15	

		Sayı (N)	13
	Doğu Anadolu	Sıralama Ortalaması	169,31
		Sayı (N)	32
	Karadeniz	Sıralama Ortalaması	129,72
		Sayı (N)	151
	İç Anadolu	Sıralama Ortalaması	140,09
	Ki-Kare Değeri: 4,561 değeri: 0,601		P
		Sayı (N)	6
	Arkadaşlarım sebebiyle	Sıralama Ortalaması	149,67
	Öğretmenden ve Ailemden takdir görmek için	Sayı (N)	12
		Sıralama Ortalaması	129,33
		Sayı (N)	183
	Mezun olduğumda sahip olacağım mesleğin toplumdaki konumu	Sıralama Ortalaması	162,81
Üniversiteyi Tercih Etme Sebepleri	Üniversitenin sosyal ve fiziksel imkânları	Sıralama Ortalaması	207,00
		Sayı (N)	6
		Sıralama Ortalaması	149,17
	Puan sıralamadaki yerinden dolayı	Sayı (N)	71
		Sıralama Ortalaması	111,39
		Sayı (N)	15
	Rehber uzmanın yönlendirmesi	Sıralama Ortalaması	134,93
	Ki-Kare Değeri: 19,770 değeri: 0,001*		P
		Sayı (N)	13
	1	Sıralama Ortalaması	130,62
Katılımcıların Dindarlık Algısı		Sayı (N)	42
	2	Sıralama Ortalaması	119,12
		Sayı (N)	12
	3	Sıralama Ortalaması	118,54

	Sayı (N)	165
4	Sıralama Ortalaması	143,39
	Sayı (N)	10
5	Sıralama Ortalaması	204,60
	Sayı (N)	41
6	Sıralama Ortalaması	160,68
	Sayı (N)	5
7	Sıralama Ortalaması	239,80
Ki-Kare Değeri: 18,781		P
değeri: 0,005*		
	Sayı (N)	162
Ailem	Sıralama Ortalaması	144,42
	Sayı (N)	1
Arkadaşlarım	Sıralama Ortalaması	209,00
	Sayı (N)	106
Dinim/İnancım	Sıralama Ortalaması	167,66
	Sayı (N)	5
Özel Arkadaşım	Sıralama Ortalaması	123,30
	Sayı (N)	6
Maddiyat	Sıralama Ortalaması	38,75
	Sayı (N)	10
Sahip olduğum ideoloji(ler)	Sıralama Ortalaması	128,20
	Sayı (N)	2
Sanal Alem	Sıralama Ortalaması	43,75
	Sayı (N)	4
Diğer	Sıralama Ortalaması	90,13
Ki-Kare Değeri: 21,917		P
değeri: 0,003*		

*P<0,10

Tablo 5'te belirtildiği üzere katılımcıların hayatın anlam ve amacı ölçeğinden aldıkları puanla ($P < 0,10$) cinsiyet, sınıf, mezun olunan lise türü, yaşanılan bölge ve katılımcıların din eğitimini yeterli bulma algıları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir. Bununla birlikte katılımcıların üniversiteyi tercih etme sebebi, dindarlık algısı, katılımcıların hayata bağlanma sebepleri ile hayatın anlam ve amacı ölçeğinden elde ettikleri puanlar arasında anlamlı bir farklılık gözlenmiştir.

Üniversiteyi tercih sebepleri incelendiğinde, üniversiteyi tercih etme sebebi olarak mezun olduktan sonra sahip olacağı mesleğin toplumdaki konumu sebebiyle tercih edenlerin hayatı anlamlandırma durumları diğerlerinden daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu durumu arkadaşları sebebiyle tercih eden, üniversitenin sosyal ve fiziksel imkânlarından dolayı tercih eden, rehber uzman yönlendirmesi sebebiyle tercih eden, aile ve öğretmenlerinden takdir görmek için tercih eden ve son olarak da puan sıralamasından dolayı tercih edenler takip etmektedir.

Katılımcıların dindarlık algısıyla HAAÖ'den elde ettikleri puan arasında pozitif yönlü bir ilişki bulunmaktadır. Bu ilişki incelendiğinde dindarlık algısı yüksek katılımcıların hayatı anlamlandırmalarının daha yüksek olduğu sonucu gözlemlenmektedir.

Katılımcıların hayatın anlam ve amacından elde ettikleri puanlarla kendilerini hayata bağlayan en önemli unsur incelendiğinde katılımcıları hayata bağlayan en önemli şeyin arkadaşlar olduğunu ifade edenlerin hayata yükledikleri anlamın en yüksek olduğu görülmüştür. Bu durumu sırasıyla dinim, ailem, sahip olduğum ideolojiler, özel arkadaşım, diğer, sanal âlem ve maddiyat unsurlarının hayatı anlamlandırmada etkisinin olduğu ifade edilmiştir.

Tablo 6. Bağımsız Değişkenlerden Sürekli Değişken Olan Yaş ve Alınan Din Eğitim Süresinin, Hayatın Anlam ve Amacı Ölçeği Üzerinde Etkisinin İncelenmesi

Spearman'ın rho değeri	Hayatın Anlam ve Amacı Ölçeği	
	Yaş	
Hayatın Anlam ve Amacı Ölçeği	Korelasyon Katsayısı	1,000
	P değeri	,078
Yaş	N	298
	Korelasyon Katsayısı	,078
	P değeri	,180
	N	298

Spearman'ın rho değeri	Hayatın Anlam ve Amacı Ölçeği		Din Eğitim Süresi
	Korelasyon Katsayısı	P değeri	
Hayatın Anlam ve Amacı Ölçeği	Korelasyon Katsayısı	1,000	,105
	P değeri	.	,082**
Din Eğitim Süresi	N	298	274
	Korelasyon Katsayısı	,105	1,000
	P değeri	,082	.
	N	274	274

**P<0,10

Tablo 6’da katılımcıların hayatın anlam ve amacı ölçeğinden elde ettikleri puanla yaş arasında anlamlı bir ilişki görülmemektedir. Ancak katılımcıların aldıkları din eğitimi süresi ile hayata yükledikleri anlam arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki gözlemlenmektedir. Buna göre alınan din eğitimi süresi arttıkça hayata yüklenen anlam da artmaktadır.

Katılımcılara kendilik algılarını belirlemek amacıyla ‘kendinizi bir kelime ile tanımlar mısınız?’ sorusu sorulmuştur. Sonuçlar incelendiğinde hemen her bir katılımcının kendisini diğer katılımcılardan farklı bir şekilde tanımladığı gözlemlenmiştir. Katılımcıların verdikleri cevaplar kendilerini nasıl anlamlandırdıklarıyla ve hayata bakış açılarıyla ilişkilendirilebilir.

Katılımcılara hayatta vazgeçemedikleri unsurları sıralaması (en az bir en fazla dört unsur olacak şekilde) istenmiştir. Alınan cevaplar değerlendirildiğinde vazgeçilmez olarak katılımcıların değerlendirmelerinde ilk sırada öğrencilerin daha çok manevi ve soyut unsurları belirttikleri gözlemlenmiştir. Dinim/inancım, ailem, ideallerim, dürüstlük, ilim/egitim gibi unsurları vazgeçilmez olarak ifade etmişlerdir. Katılımcılar ikinci sırada vazgeçilmez olarak da yine soyut ve ideal kavramlar ifade edilmiştir ancak ikincil vazgeçilmez olarak bazı katılımcıların kitap okumak, müzik dinlemek, etrafıma neşe saçmak, spor, telefonum vb. ifadelerine de yer verilmiştir. Üçüncü sırada ise mesleğim, kitaplarım, kararlarım, internet, arkadaşlarım, özel arkadaşım vb. şeklinde ifade edilmiştir. Dördüncü sıralamada ise kariyerim, yardımseverlik, geleceğim, hobilerim, telefon, sosyallik, sevdiğilerim vb. unsurlara yer verilmiştir.

Değerlendirme ve Sonuç

Katılımcıların hayatın anlam ve amacı ölçeğinden aldıkları puan (65,09) ortalamasının (ölçekten bir katılımcının elde edeceği en yüksek 85 en düşük 25 puandır) üzerindedir.

Cinsiyet bağımsız değişkeni açısından incelendiğinde kız öğrencilerin hayatı anlamlandırma durumlarıyla erkek öğrencilerin hayatı anlamlandırma durumları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık görülmemektedir. İlgili literatür incelendiğinde Yüksel (2012), Steger (2006) yaptıkları çalışmalarda erkeklerin hayatı anlamlandırması ile kadınların hayatı anlamlandırması arasında istatistiksel olarak fark olmadığı sonucuna ulaşmışlardır. Bununla birlikte Beutel & Marini (1995), Molasso (2006), Schnell (2009), Aydın (2017) tarafından gençler üzerinde ve Ulu (2018) tarafından lise öğrencilerine yönelik olarak yapılan çalışmada ise kadınların hayatı anlamlandırma puanlarının erkeklerden daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Erkeklerin hayatı anlamlandırma durumlarının kadınlardan daha yüksek olduğu sonucuna ulaşan çalışmalar da (Örneğin; Hedberg, Gustafson, Brulin (2010), Krause, Broderick, Broyles (2004)) bulunmaktadır. Bu durum cinsiyet değişkeninin hayatı anlamlandırmada tek başına etkili bir durum olmadığı şeklinde değerlendirilebilir.

Sınıf değişkenine göre değerlendirildiğinde hayatın anlamı ve amacı ölçeği açısından anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir. Evreni oluşturan Çankırı Karatekin Üniversitesi İslami İlimler Fakültesinin 2018-2019 öğretim yılında ilk öğrenci alımı gerçekleştirmiş olması ve sadece birinci ve ikinci sınıflarda öğrenci bulunması farklılığın oluşmamasına neden olduğu söylenebilir. Sonraki yapılacak araştırmalarda kapsam dört sınıf düzeyini kapsayacak şekilde genişletildiğinde sınıflar arasındaki farklılık tekrardan değerlendirilebilir.

Katılımcıların aldıkları din eğitimini yeterli bulup bulmamaları açısından değerlendirildiğinde, katılımcıların %75'i (224 öğrenci) eğitim hayatları boyunca aldıkları din eğitiminin yetersiz olduğunu değerlendirirken gençlerin aldıkları din eğitimi yeterli bulma durumları ile hayatın anlamı açısından anlamlı bir etkiye neden olmadığı görülmektedir.

Üniversiteyi tercih sebebi değişkeni açısından değerlendirildiğinde hayatın anlam ve amacı ile arasında anlamlı bir farklılık görülmektedir. Tercih sebebi olarak gelecekte sahip olacağı mesleğin toplumsal konumu için tercih edenlerin hayatı anlamlandırma puanları diğer tercih sebeplerine göre yüksek bulunmuştur. Çalışma İslami İlimler Fakültesi Öğrencileri ile gerçekleştirilmiş olması ve ilgili fakülte mezunlarının mezuniyet sonrasında görev yapacakları meslekler düşünüldüğünde din eğitimi hizmeti verecek olmanın hayatı anlamlandırma önemli bir katkısının olduğu ifade edilebilir.

Katılımcıların kendilerini dindar hissetme durumları değerlendirildiğinde kendilerini dindar hissedenlerin hayatı anlamlandırma değerlerinin daha

yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Dolayısıyla dindarlık algısıyla hayatın anlam ve amacı arasında pozitif yönlü bir ilişki olduğu ifade edilebilir. İlgili literatüre bakıldığında Aydın (2017) tarafından üniversite öğrencilerinin dini tutum ve hayatı anlamlandırma ilişkisi üzerine yapılan çalışmada dini tutumla hayatı anlamlandırma arasında pozitif bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Din ile hayatın anlamı arasında yapılan birçok çalışmada (bkz: Aydın, 2017) dinin hayatı anlamlandırmasında önemli bir etken olduğu vurgulanmaktadır.

Katılımcıları hayata bağlayan önemli unsur ile hayatın anlamı arasındaki anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Belirtilen seçenekler (Ailem, Arkadaşlarım, Dinim/İnancım, Sevgilim, Maddiyat, Sahip olduğum ideoloji(ler), Sanal Alem, Diğer) arasından hayatı anlamlandırma puanları en yüksek olan “arkadaşlarım” seçeneğini işaretleyen katılımcılardır. Ailelerinden uzakta öğrenim gören öğrenciler açısından arkadaşlar önemli bir yer tutmaktadır. Ancak arkadaşım seçeneğinden sonra katılımcıları hayata bağlayan en önemli unsur “din” olarak ifade edilmiştir. Dinin bireyleri hayata bağlayan en önemli unsurlar arasında ilk sırada olması dinin hayatı anlamlandırmada önemli bir yerinin olduğunun da göstergesidir. Birçok insanın hayatına din ile anlam yüklediği benzer çalışmalarla ortaya konmuştur (Aydın, 2009).

Ayrıca araştırmada katılımcıların aldıkları din eğitimi süresiyle hayata yükledikleri anlam arasında da pozitif yönlü bir ilişki bulunmaktadır. Dolayısıyla din, insanın anlam arayışına tutarlı yanıtlar veren değerler bütünü olarak da tanımlanabilir (Bahadır, 2000).

Katılımcıların %35,2’sinin din eğitimini ailelerinden almışlardır. Bu durum aile geleneğinde din eğitime önem verildiğinin göstergesi olarak değerlendirilebilir. Ayrıca katılımcılara sorulan ‘aldığınız din eğitimi yeterli buluyor musunuz?’ sorusuna ise %74,2’si hayır cevabını vermişlerdir. Alınan din eğitimini yeterli bulmama sebepleri olarak ise katılımcıların verdikleri cevaplar ‘dini eğitimin sonu olmayacağını, temel bilgilere sahip olunmasının yanında öğrenilecek çok fazla bilginin olduğunu ifade etmişlerdir. Bununla birlikte katılımcıların dindar hissetme durumları incelendiğinde ise büyük çoğunluğunun %55,4’ünün ‘4’ yani orta derecede kendilerini dindar hissettiklerini belirtmişlerdir. Dini bir soru/sorunla karşılaştıklarında ise katılımcıların soru/sorunun çözümünü doğru dini bilgi kaynaklarından (kitaplar, Diyanet İşleri Başkanlığı vb.) gidermeye çalışmaktadırlar.

Katılımcıların hayatı anlamlandırma konusunda kendilerine rehber olarak ilk olarak kendilerine kitapları seçtiklerini sonra arkadaşlarıyla ilişkilerinin

hayatı anlamlandırmasında önemli bir etken olduğunu ve ardından bir rol model rehberliğine başvurduklarını ifade etmişlerdir.

Çalışma Çankırı Karatekin Üniversitesi İslami İlimler Fakültesinde 2019-2020 öğretim yılında okuyan öğrencilerle sınırlıdır. Belirtilen öğretim yılında İslami İlimler Fakültesinde birinci ve ikinci sınıf öğrencileri olması çalışmanın sınırlılıklarındandır. Bütün sınıf düzeylerini kapsayan çalışmalar yapılması İslami İlimler Fakültesi öğrencilerinin sınıf düzeyine göre hayatı anlamlandırma durumlarının tespitine katkı sağlayacaktır.

Sonraki çalışmalarda üniversitede farklı bölümlerde okuyan gençlerin anlam arayışlarının incelenmesi de gençlerin hayatı anlamlandırmada aldıkları din eğitiminin rolünün belirlenmesi açısından önemlidir.

Kaynaklar

Akıncı, Âdem (2005). Hayata Anlam Vermede Dini Değerlerin ve Din Öğretiminin Rolü, Değerler Eğitimi Dergisi, C.3, S.9, 7-24.

Aydın Cüneyd (2017). *Üniversite Öğrencilerinin Dini Tutum ile Hayattaki Anlam Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*, İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi, C.6, S.4, 89-108.

Aydın, Cüneyd; Kaya, Mevlüt; Peker, Hüseyin (2015). *Hayatın Anlam ve Amacı Ölçeği: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması*, On Dokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, S.38, 39-55.

Aydın, Ali Rıza (2009). *İnanma İhtiyacı ve Dinî Ritüellerin Psikolojik Değeri*, Din Bilimleri Akademik Araştırma Dergisi 3, 87-99.

Bahadır, Abdülkerim (1999). Hayatın Anlam Kazanmasında Psiko-Sosyal Faktörler ve Din, Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Doktora Tezi, Bursa.

Bahadır, Abdülkerim, İnsanın Anlam Arayışı ve Din, İstanbul 2002.

Bayat, Bülent (2003). Bireylerin Benlik Algısı (Benlik Tasarımları) Sistemi ve Bu Sistemin Davranışları Üzerindeki Rolü, Kamu-İş Dergisi, C. 7, S. 2.

Beutel, Ann M. ve Margaret Mooney Marini (1995). "Gender and Values", American Sociological Review 60/3, 436-448.

Ceylan, Müjgan Selvi (2015). Kişilerin Sosyal Açısından Kendilik Algısı ve Problem Çözme Becerileri ile İnternet Bağımlılığı İlişkisi, Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

Çapçuoğlu İhsan, *Yürük Tuğrul. Modern Dünyada İnsanın Anlam Arayışına Teolojik Katkı: Hz İbrahim Kıssası Örneği*, BİDDER Sosyal Bilimler Dergisi, C.1, S.2, 21-31.

Çelik Demirbaş, Nur; İşmen Gazioğlu Esra (2017). Üst Düzey Kişilik Faktörleri ve Yaşamda Anlam: Temel Psikolojik İhtiyaçların Aracı Rolü, Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, C.20, S.28, 11-32.

Demirci, Emine Tuğba (2019). Din Eğitimi Açısından İnsanın Anlam Arayışı Problemine Cahit Zarifoğlu Masalları Bağlamında Bir Bakış, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

Frankl, Victor E. (2009). İnsanın Anlam Arayışı, Okuyanfp, İstanbul.

Gregersen, Niels Henrik (2003). From The Complexity to Life On The Emergence of Life and Meaning, Oxford University Press, New York.

Hedberg, Pia ve Yngve Gustafson, Christine Brulin, (2010). *Purpose in Life among Men and Women Aged 85 Years and Older*, J. Aging and Human Development 70/3, 213-229.

Kaynak, İbrahim Hakkı (2012). İnsanın Anlam Arayışında Din ve Mitlerin Rolü, Batman Üniversitesi Yaşam Bilimleri Dergisi, C.1, S.1, 673-682.

Krause, J. S. ve L. E. Broderick, J. Broyles (2004). *Subjective Well-being among African-Americans with Spinal Cord Injury: An Exploratory Study between Men and Women*, NeuroRehabilitation, 19, 81-89.

Kulu, Furkan (2019). Ergenlik Döneminde Dini Başa Çıkma ve Anlam Arayışı, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

Mawson, T. J. (2013). Recent Work on The Meaning of Life and Philosophy of Religion, Philosophy Compass 8/12, 1138-1146.

Z. YÜKSEL

ÇAKÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi/ Journal of Institute of Social Sciences
Cilt/Volume: 11, Sayı/Number: 1, (Nisan/April 2020): 376-395 (Atf için/To cite).

Naffine, Ngraie (2009). *Law's Meaning of Life Philosophy, Religion, Darwin and The Legal Person*, Oxford and Portland, Oregon.

Odacı, Hatice; Çelik Berber, Çiğdem (2017). *Kendilik Algısı ve Saldırganlık Arasındaki İlişki: Yalnızlığın Aracı Rolü*, Journal of Mood Disorders, C. 7, S. 4, 204-225.

Ok, Eyüp (2016). *Anlam Arayışı Eğitim Programının Lise Öğrencilerinin Öznel İyi Oluş Düzeylerine Etkisi*, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

Satıcı, Seyyid Ahmed; Deniz, Engin (2019). *Ergenlerin Kendilik Algıları ve Okul Doyumu: Öznel Zindeliğin Aracılık Rolünün Değerlendirilmesi*, Eğitim ve Bilim Dergisi, C. 44, S.197, 367-381.

Seyrek Demirci, Özgür; Ersanlı, Kurtman (2016). *Üniversite Öğrencilerinde Yaşamın Anlamı ile Psikolojik Esneklik Arasındaki İlişki*, International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish, C.12, S.4, 113-162.

Steger, Michael F. Vd.(2006). *The Meaning in Life Questionnaire: Assessing the Presence of and Search for Meaning in Life*, Journal of Counseling Psychology 53/1, 80-93.

Şahin Hisli, Nesli; Batıgün Durak, Ayşegül; Uzun, Cemal (2011). *Ankisiyete Bozukluğu: Kişilerarası Tarz, Kendilik Algısı ve Öfke Açısından Bir Değerlendirme*, Anadolu Psikiyatri Dergisi, S.12, 107-113.

Ulu Mustafa (2018). *Hayatı Anlamlandırmakla Kişilik Özellikleri Arasındaki İlişki Üzerine*, Bilimname, C. 36, S.2, 165-188.

Vernon, Mark (2007). *Science, Religion and The Meaning of Life*, Palgrave Macmillan, New York.

Yüksel, Ruşen (2012). *Genç Yetişkinlerde Yaşamın Anlamı*, Sakarya University Journal of Education 2/2, 79-91.